

Schakt för fiber i Korsgatan och kvarteret Klinten

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2009:7173, stadslager

Klinten 7

Norrköpings stad

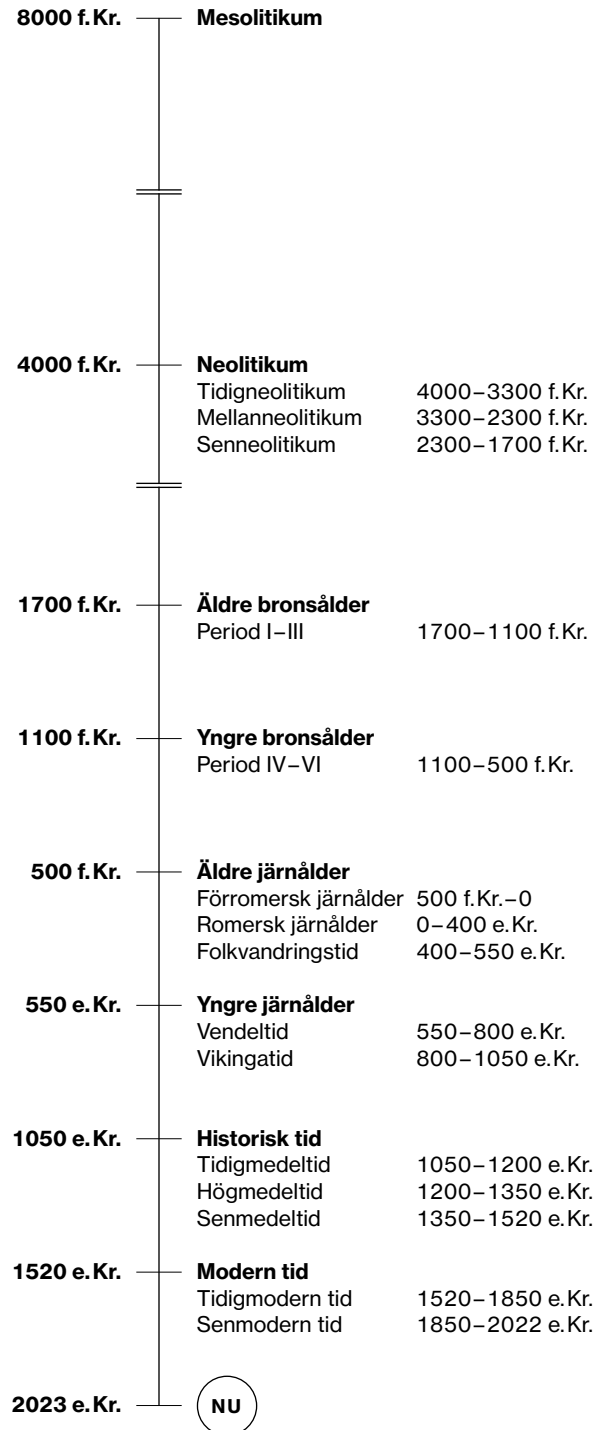
Norrköpings kommun

Östergötlands län

Östergötland

Av FREDRIC WIRBRAND

ARKEOLOGISK
PERIODINDELNING
FRÅN
STENÅLDER
TILL
NUTID

Schakt för fiber i Korsgatan och kvarteret Klinten

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2009:7173, stadslager

Klinten 7

Norrköpings stad

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Östergötland

Av FREDRIC WIRBRAND

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB

STIFTELSEN KULTURMILJÖVÅRD
PILGATAN 8 D
721 30 VÄSTERÅS

Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2023

Samtliga foton av Fredric Wirbrand.

OMSLAG

Undersökningsområdet från sydöst, innan schaktningen började.

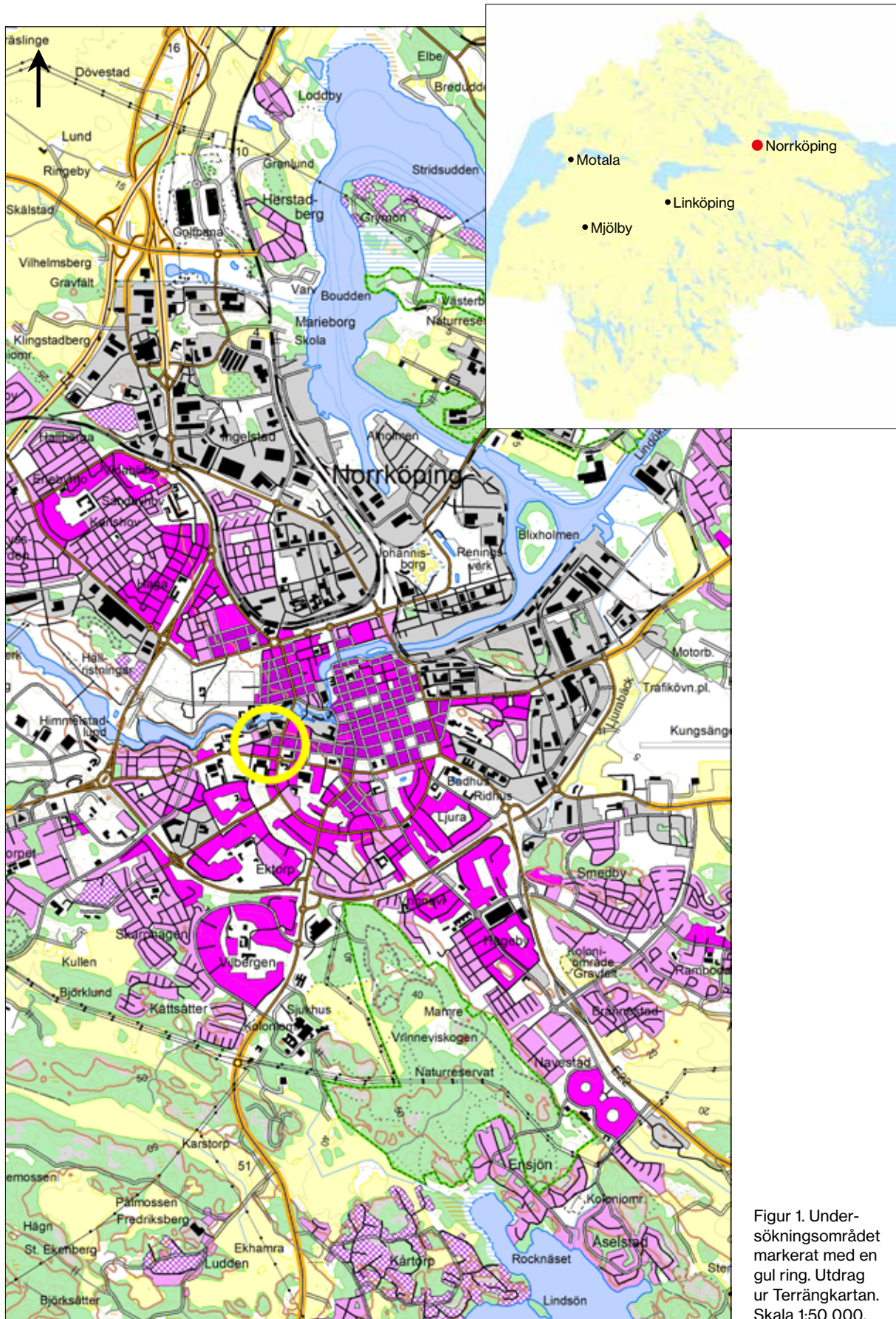
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 828988 och 850434.

ISBN 978-91-8041-106-6

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Inledning.	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Historisk bakgrund	6
Tidigare undersökningar	7
Syfte och målsättning	8
Metod och genomförande	8
Undersökningsresultat	9
Tolkning och utvärdering	10
Referenser	10
Kart- och arkivmaterial	10
Litteratur.	10
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Bilagor	12
Bilaga 1. Schakttabell	12

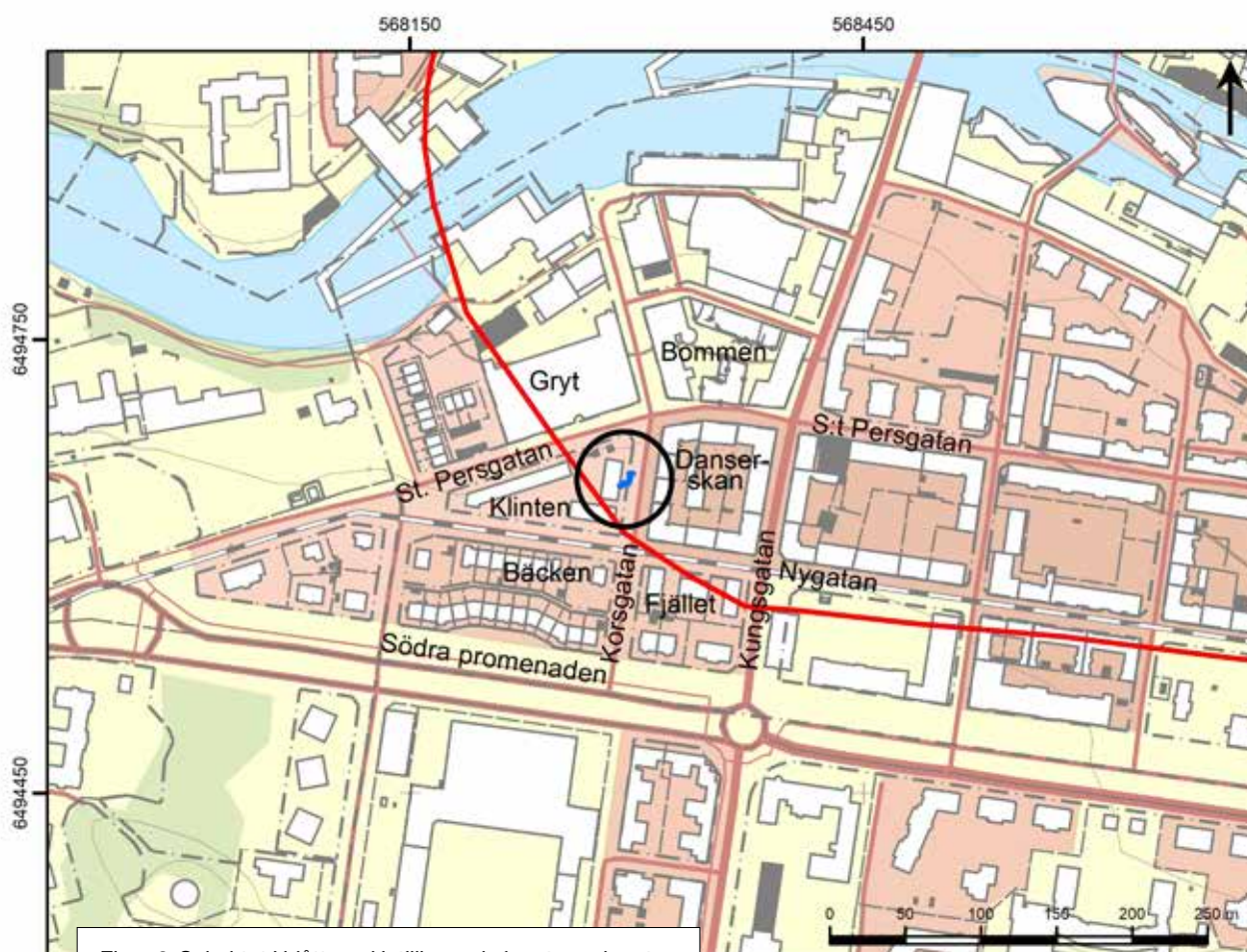
Figur 1. Under-sökningsområdet markerat med en gul ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i Korsgatan och fastigheten Klinten 7 i Norrköping. Ett 13 meter långt schakt för fiberkabel grävdes från gatan, över en mindre trädgårdsyta och in till byggnaden. Inget av antikvariskt intresse påträffades.

Inledning

Den 4 oktober 2022 utförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i Korsgatan och fastigheten Klinten 7 i Norrköping. Området ligger inom fornlämning L2009:7173, Norrköpings historiska stadslager (figur 2). Undersökningen föranleddes av att Tele2 Sverige AB skulle gräva ner optobrunn och fiberkabel till Korsgatan 16. Beslut om undersökning fattades av Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-6581-2022, beslutsdatum 2022-09-06). KM:s projektledare för undersökningen var Fredric Wirbrand som även har författat denna rapport.

Figur 2. Schaktet i blått med intilliggande kvarter och gator. Den röda linjen visar gränsen för fornlämning L2009:7173. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:5 000.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningen utfördes på Korsgatan och i fastigheten Klinten 7 i västra utkanten av Norrköpings stadskärna (figur 3).

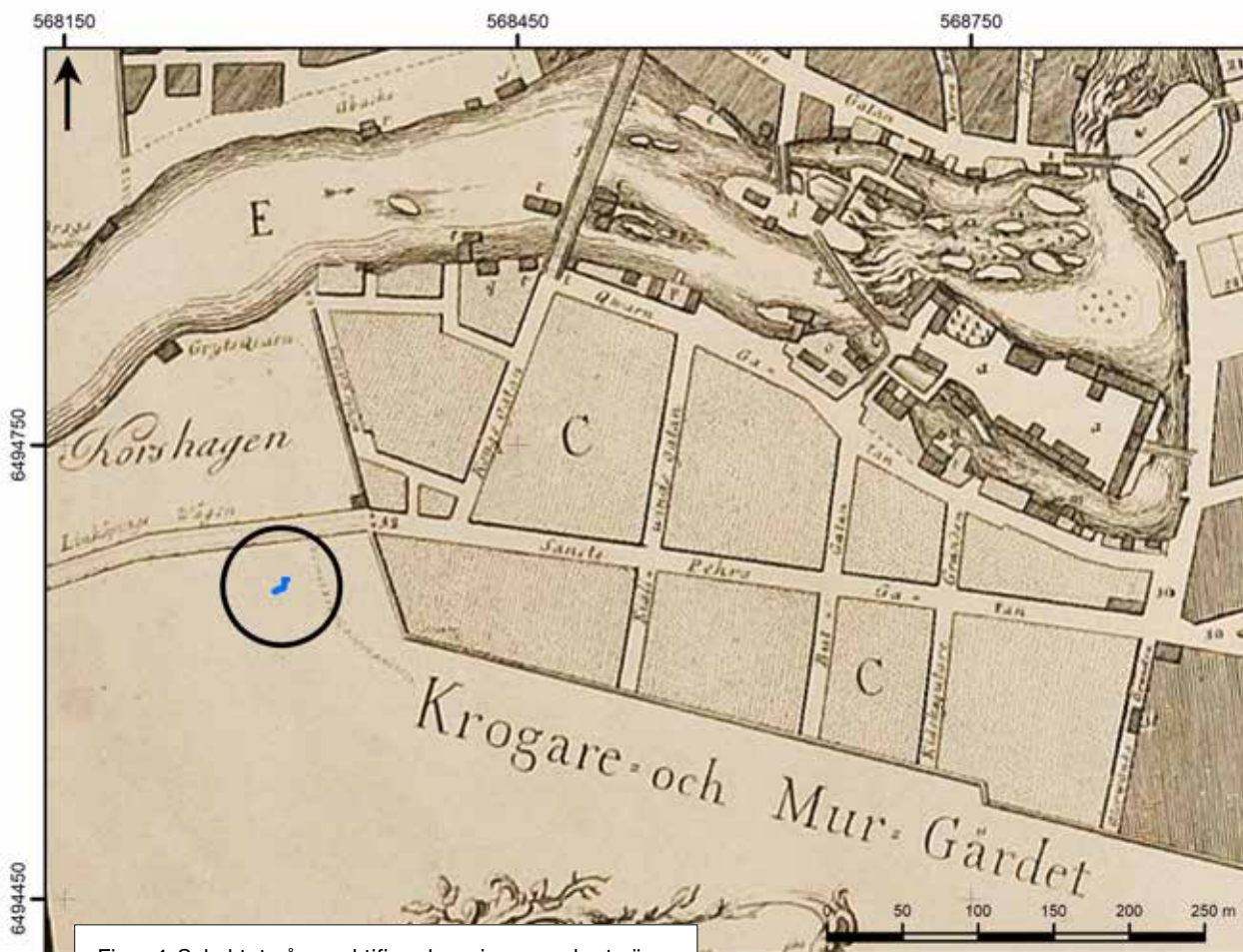
Figur 3. Undersökningsområdet från söder. Plattorna i trottoaren håller på att plockas bort inför grävning.

Området ligger inom stadsdelen Berget, och är beläget cirka 35 meter över havet. I kvarteret Danserskan finns fyra våningar höga lägenhetshus från 1902. Huset i Klinten 7 är två våningar högt och uppfördes 1922, inledningsvis med syftet att förse Televerkets personal med lägenheter, men fungerar idag som ett vanligt bostadshus. Det omges av en liten trädgård med staket.

Historisk bakgrund

Undersökningsområdet låg i historisk tid precis utanför Norrköping (figur 4). Västertull, stadens västra port, låg vid S:t Persgatan mellan dagens kvarter Bommen och Danserskan. Här började även landsvägen mot Linköping. Området precis utanför porten kallades Korshagen, vilket har gett Korsgatan dess namn, och huserade en stegelplats där avrättade hängdes upp på hjul som varning till förbipasserande. I området utanför Västertull anordnades även den 31 augusti varje år, från 1694 och framåt, Norrköpings stora kreatursmarknad där bland annat oxar och hästar såldes (Carelli 2021:371).

Staden började expandera mot väster under andra halvan av 1800-talet och Korsgatan anlades 1876 (Kristensson 2016). Kvarteret Klinten har, liksom de närliggande kvarteren Fjället, Toppen, Åsen och Klippan, fått sitt namn efter det bergsparti som tidigare fanns i området, och som sprängdes bort när staden byggdes ut mot väster och söder (Kristensson 2018).

Figur 4. Schaktet på en rektifierad version av en karta över Norrköping från 1769. Skala 1:5 000.

Tidigare undersökningar

Samtidigt som den aktuella undersökningen utfördes, grävdes ett schakt på Korsgatan som var del av en annan undersökning (dnr 431-9999-2022). Detta var i samband med att Nodra grävde ett schakt för fiberkabel tvärs över gatan. En stor urbergshäll framkom mitt i schaktet, men inga lämningar påträffades (Wirbrand, manus).

Under 2021 utfördes en schaktningsövervakning längs Nygatan från Korsgatan i väster till Bryggaregatan i öster, i samband med att fundamentet till spårvagnsrälsen skulle bytas ut. Inga arkeologiska lämningar påträffades i delen av gatan närmast det aktuella undersökningsområdet (väster om Källvindsgatan) eftersom urberg här visade sig finnas bara några decimeter under markytan (Wirbrand 2022, manus).

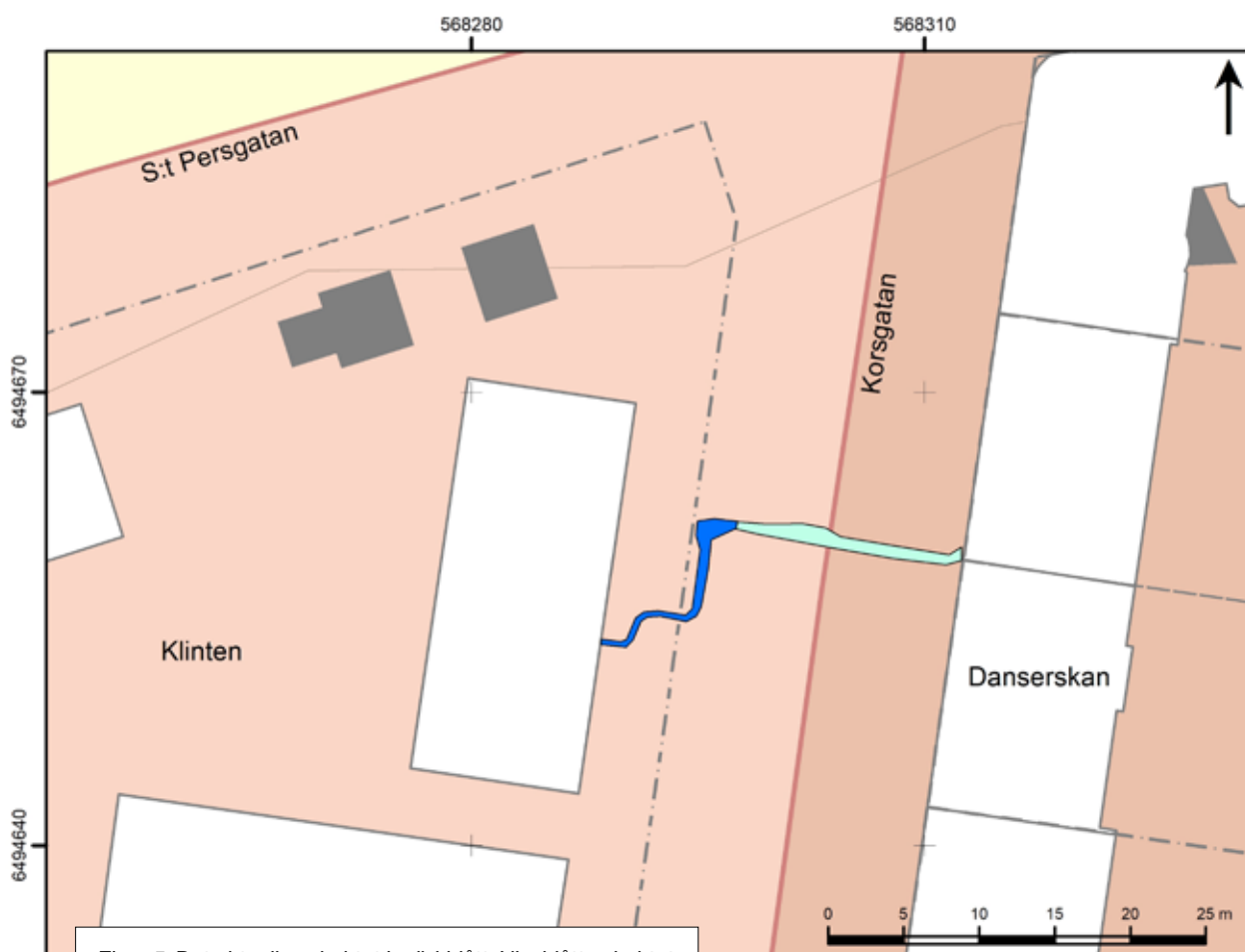
En förundersökning utfördes i östra delen av kvarteret Bommen 2015. Området visade sig vara kraftigt störd av sentida bebyggelse. Inga byggnadslämningar från före 1800-talet framkom, men ett kulturlager med fynd från 1600- och 1700-talet påträffades. Det tolkades vara en äldre marknivå, förmodligen en öppen yta som legat intill Västertull (Jonsson 2015).

Syfte och målsättning

Syftet med schaktningsövervakningen var att, i första hand, undvika att fornlämningen skadades, men om detta inte kunde undvikas skulle de fornlämningar som framkom undersökas, dokumenteras och om möjligt dateras med ett vetenskapligt arbetssätt.

Metod och genomförande

Ett kabelschakt grävdes i nord-sydlig riktning längs västra sidan av Korsgatan (figur 5). Det svängde sedan västerut in genom en grind till fastigheten Klinten 7 och grävdes över en trädgård in till husväggen. Totalt var schaktet 13 meter långt. I Korsgatan var schaktet 0,7 meter brett och 0,5 meter djupt, men i trädgården i Klinten 7 var det endast 0,4 meter brett och 0,3 meter djupt. Den totala uppgrävda ytan var cirka 8,5 m². Schaktet dokumenterades med foto och text och mättes in med RTK-GPS.

Figur 5. Det aktuella schaktet i mörkblått. I ljusblått schaktet för fiberkabel som grävdes samma dag vid en annan undersökning (dnr 431-9999-2022). Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:500.

Undersökningsresultat

Ingen av antikvariskt intresse påträffades vid undersökningen. I Korsgatan lades fiberkabeln ovanpå sedan tidigare nedgrävda ledningar (figur 6), och i trädgården grävdes schaktet inte djupt nog för att gå igenom den påförda matjorden (figur 7).

Figur 6. I Korsgatan grävdes fiberkabeln ner bredvid redan befintliga ledningar. Foto från sydöst.

Figur 7. Schaktet gick från Korsgatan in till husväggen över en trädgård. Foto från öster.

Tolkning och utvärdering

Inga arkeologiska lämningar framkom. Detta beror delvis på att schaktet endast grävdes 0,3–0,5 meter djupt, men det är osäkert om kulturlager skulle påträffats även om schaktet hade grävts djupare. Dels är det känt att urberget ligger mycket nära under markytan i denna del av staden, dels har området legat utanför Norrköpings stadsgräns under historisk tid.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Karta över sjö- och stapelstaden Norrköping år 1769 av lantmätaren Jonas Brolin
<https://www.norrkoping.se/kultur-och-fritid/bibliotek-och-arkiv/stadsarkiv/kartor.html>

Litteratur

- Carelli, P. 2021. *En synnerligen vacker och blomstrande stad. Historisk-arkeologiska perspektiv på Norrköpings äldre historia (ca 1000–1800)*. Ekström & Garay. Vilnius.
- Jonsson, K. 2015. *Kvarteret Kopparhammaren. I utkanten av 1600-talets Norrköping*. Arkeologisk förundersökning. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2015:81.
- Kristensson, P. 2016. *Norrköpings gatunamn*. Klingsbergs förlag. Norrköping.
- Kristensson, P. 2018. *Norrköpings kvartersnamn*. Klingsbergs förlag. Norrköping.
- Wirbrand, F. 2022 (manus) *Tullmur, husgrunder och en slaktgrop Schaktning på Nygatan i Norrköping*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM22133
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-6581-2022, 2022-08-31
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202201241
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	4 oktober 2022
<i>Personal:</i>	Fredric Wirbrand (projektledare)
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Norrköpings stad
<i>Fastighet:</i>	Klinten 7
<i>Fornlämning:</i>	L2009:7173, stadslager
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Koordinater:</i>	N 6494653-6494661 / Ö 568288-568297
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningmetod:</i>	RTK-GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Area (m ²)	Kontexter
1	13	0,7	0,5	8,5	Inga.